

В. Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

8. Шафіков М. Т. Потенциал: сущность и структура / М. Т. Шафіков // Социально-гуманитарные знания. – М., 2002. – № 1. – С. 242–244.

9. Язык О. І. Моделювання виховного середовища навчального закладу в контексті теорії психологічного поля К. Левіна / І. О. Язык // Педагогіка в системі гуманітарного знання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 08–09 вересня 2017 р., м. Одеса. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 114–116.

10. Ярмачев І. Э. Воспитательный потенциал образовательного процесса в вузе: системно-методологический анализ / И. Э. Ярмачев // Вестник ТГТУ. 2010. – № 1 (19). – С. 164–169.

REFERENCES

1. Выбук, S. P. (2006). *Slovník inšomovnykh slov: tlumachennia, slovovvorennia ta slovovzhyvannia*. [Dictionary of foreign words: interpretation, word formation and vocabulary]. Kharkiv.

2. *Bol'shaja Sovetskaja Jenciklopedija (v 30 tomah)* (1975). [The Great Soviet Encyclopedia (in 30 volumes)]. Moscow.

3. *Bol'shaja Sovetskaja Jenciklopedija (v 30 tomah)* (1975). [The Great Soviet Encyclopedia (in 30 volumes)]. Moscow.

4. *Velykyi tlumachnyi slovník suchasnoi ukraïnskoi movy* (2005). [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Kyiv; Irpin.

5. *Entsyklopediia osvity* (2008). [Encyclopedia of Education]. Kyiv.

6. *Zakon pro vyshchu osvitu. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Law on Higher Education. Official website of The Verkhovna Rada of Ukraine]. Access mode: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

laws/show/1556-18. [Reference date: 01.06.2019].

7. Zakharchenko, V. M. (2014). *Rozroblennia osvitnikh prohram*. [Development of educational programs. Methodical guidelines]. Kyiv.

8. Shafikov, M. T. (2002). *Potencial: sushhnost' i struktura*. [Potential: essence and structure]. Moscow.

9. Iazykov, O. I. (2017). *Modeliuvannia vykhovnoho seredovyshcha navchalnoho zakladu v konteksti teorii psikhologichnoho polia K. Levina*. [Modeling of upbringing environment of educational institution in the context of K. Levin's theory of psychological field]. Odesa, Kherson.

10. Jarmachev, I. Je. (2010). *Vospitatel'nyj potencial obrazovatel'nogo processa v vuze: sistemno-metodologicheskij analiz*. [Educational potential of the educational process at a higher educational establishment: system-methodological analysis]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КРАСНОЩОК Інна Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування особистісно-професійних якостей майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KRASNOSHCHOK Inna Petrivna – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor of the Department of Pedagogy and Management of Education, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of personal and professional qualities of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2019 р.

УДК: 371 (477)

ЛЕБІДЬ Інна Юхимівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та управління навчальним закладом Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
<https://orcid.org/0000-0001-9221-2067>
e-mail: lebid75@ukr.net

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТИНИ ЯК ДОМІНАНТА ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ВАСИЛЯ СУХОМЛІНСЬКОГО

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Педагогічні ідеї та знахідки В. О. Сухомлинського, розвиток ним гуманістичної педагогіки не лише спричинили світоглядний переворот і педагогічну

дискусію, але й актуалізували проблему педагогічного використання виховного потенціалу середовища, зміну типу педагогічної реальності через привнесення в її структуру ціннісного виміру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спадщина В. Сухомлинського розглядалася у контексті різних наукових проблем: взаємодії людини і соціуму (В. Кремень), виховної системи (Б. Кваша, М. Мухін, А. Розенберг), виховання особистості, її соціалізації (О. Білюк, О. Петренко), духовних домінант (І. Бех, Н. Дічек), осмислення механізму використання різних виховних середовищ (В. Костіна, О. Савченко, Є. Салтанов), батьківської педагогіки (Т. Алексєєнко, А. Попова, О. Сухомлинська), взаємодії сім'ї та школи (Лі. Бондар), проблем колективу і особистості (Г. Калмиков) та ін.

Однак, попри змістовність попереднього аналізу і наукову значущість отриманих результатів, ще спостерігається недостатність соціально-педагогічного аналізу спадщини В. Сухомлинського, оскільки середовище розглядалося лише на рівні дії його окремих елементів, й поза увагою дослідників залишилися принципи формування цілісного виховного середовища дитини.

Мета статті – визначення та обґрунтування принципів формування цілісного виховного середовища дитини у педагогічній спадщині В. Сухомлинського.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті аналізу виховного середовища, яке було розбудоване В. Сухомлинським у с. Павлиш, особливого значення набула саме система вимог, що охоплювала всі сторони процесу виховання дитини і відображала результати узагальнення досвіду виховної практики. На наш погляд, В. Сухомлинському це вдалося, насамперед, завдяки тому, що його педагогічне мислення і педагогічна практика вибудовувалася на наступних принципах:

- цілісності;
- природовідповідності;
- духовності;
- партнерства сім'ї та школи.

Розбудова цілісного виховного середовища В. Сухомлинським, на наш погляд, була б неможливою без дотримання педагогом *принципу* цілісності.

Отож, принцип цілісності у розбудові цілісного виховного середовища дитини стосується, в першу чергу, розуміння самого процесу виховання всебічнорозвиненої дитини, тобто цілей, завдань, вимог, змісту та методів виховання. Так педагог наголошує, що: «здійснення всебічного розвитку потребує глибокого переплетіння та взаємного проникнення розумового, фізичного, морального, трудового, естетичного виховання, щоб всі ці сторони виховання являли собою єдиний цілісний процес...» [3, с. 16]. Також провідного значення принцип цілісності набуває при налагодженні зв'язків між

виховними впливами школи з дошкільними і позашкільними закладами, з сім'єю і громадою, з громадськими закладами. Тим більш, що згідно з теоретичними положеннями педагогічної спадщини В. Сухомлинського, між виховними впливами завжди існує низка закономірних взаємозв'язків та зумовленостей.

Зокрема, на його думку, «ефективність виховання визначається тим, як ці залежності та зумовленості враховуються, точніше, реалізуються на практиці» [6, с. 236]. Адже здійснення їхнього впливу на дитину відбувається не ізольовано, а у тісній взаємодії, комплексно.

Досить чітко проілюструвати наявність принципу цілісності в виховній системі В. Сухомлинського можна на прикладі зв'язку школи і сім'ї. Така виховна єдність полягає у тому, що у своїй виховній дії вони «...ставлять єдині вимоги, поділяють єдині переконання, завжди виходять із єдиних принципів, не допускаючи розбіжності ні в меті, ні в процесі, ні в засобах виховання» [7, с. 93]. Така вимога стосується як сім'ї, так і ряду суб'єктів цілісного виховного середовища. Отже, даний принцип має силу необхідності для функціонування дошкільних, позашкільних закладів, громадських організацій, громади та сім'ї. Тобто стає підґрунтям, що регулює їх виховний вплив, одночасно із виховною метою дозволяє подолати виховний дисонанс.

Разом з тим, функціональною особливістю цілісного виховного середовища виступає його принципова орієнтація на становлення суб'єктності дитини та на реалізацію і розвиток її потреб у процесі соціального становлення. Проте, здійснення такої соціально-педагогічної функції потребує врахування і чіткого уявлення щодо сутності потреб дитини та її можливостей на кожному етапі розвитку. Одночасно суспільство має ряд запитів, вимог, соціальних очікувань щодо дитини та виховні можливості. Відповідно, з'являється необхідність врахування у межах цілісного виховного середовища як природи дитини (її потреб, можливостей, інтересів та ін.), так і запитів та можливостей суспільства.

В. Сухомлинський досить чітко розумів таку необхідність, а тому при розбудові цілісного виховного середовища орієнтувався на дотримання *принципу природовідповідності*. Будучи спрямованим на досягнення буття дитини у його цілісності, повноті та різноманітності її взаємин, природовідповідний підхід передбачає розуміння конкретної дитини (а звідси її потреби, можливостей, прагнень та ін.) на основі її пізнання шляхом діалогічної взаємодії.

Відповідно такий підхід в якості принципу розбудови цілісного виховного середовища дитини концентрує увагу не лише на соціально-педагогічній інтерпретації сутнісних характеристик людини, але й на розумінні кожного етапу розвитку дитини як самоцінного, унікального та рівноправного з кожним етапом життя. А отже, це дає підстави вважати, що цей принцип передбачає добір цілей, засобів, шляхів виховання з врахуванням природи дитини. Враховуючи вище сказане, педагог неодноразово наголошував, що не існує абстрактного учня, педагог для того, щоб виховувати, має знати дитину.

Разом з тим, знання дитини, як практична вимога, у В. Сухомлинського означає розуміння потреб та бажань дитини. Педагог підкреслює, що «потреби – рушій людського життя. Із потреб витікають бажання» [8, с. 466]. Проте бажання, а отже, і потреби дитини можуть суттєво відрізнитися від запитів суспільства. Тому, на думку В. Сухомлинського, їх необхідно окультурювати так, щоб бажання і потреби дитини «...гармонізували з інтересами колективу, суспільства, народу» [7, с. 466]. Сутність використання В. Сухомлинським принципу природовідповідності полягає в намаганні гармонізування матеріальних і духовних потреб. І, як відмічає педагог, це спонукає досягати того, щоб «в житті людини була активна діяльність» [7, с. 83].

Отже, В. Сухомлинський пише, що у розумінні дитини, зокрема у розумінні потреб дитини, необхідно «...враховувати закономірності духовного життя дитини, які залежать від вікових особливостей» [4, с. 247]. Тобто, педагог ставить характер духовного буття дитини, виникнення в неї певних об'єктивних потреб, а отже, і характер її взаємозв'язків з соціумом, і можливість задоволення соціумом потреб дитини у пряму залежність від вікового періоду її розвитку.

Таким чином, необхідно з'ясувати, на які вікові особливості спирався педагог при розбудові цілісного виховного середовища, щоб воно відповідало потребам дитини. В. Сухомлинський наголошує, що одночасно із фізіологічними змінами відбуваються якісні зміни психічних процесів дитини; такі якісні зміни позначаються на характері відносин з соціальним середовищем і на характері діяльності дитини.

Так педагог акцентує, що у розвитку особистості «винятково важливу роль відіграють роки дитинства, дошкільний та молодший шкільний вік» [7, с. 14]. Недарма В. Сухомлинський наголошує, що «дитинство – найважливіший період людського життя, не підготовка до майбутнього життя, а справжнє,

яскраве, самобутнє, неповторне життя» [10, с. 14]. А отже, як відмічає В. Сухомлинський, від того, яким чином пройшло дитинство і яким чином реалізовувалися біологічні, соціальні, особистісні потреби дитини в соціальному середовищі (що включає в себе, перш за все, соціальні контакти), залежить майбутнє життя людини.

Педагог переконаний, все, що дитина дошкільного та молодшого шкільного віку відчуває, постає для неї вперше і це нове викликало подив, який, супроводжуючись емоційним підкріпленням, активізує пізнавальні процеси та позначається на характері її поведінки, зокрема у соціумі.

Як відмічає В. Сухомлинський, що в період дошкільного та молодшого шкільного віку дитина не усвідомлює своєї залежності від групи та ровесників, у зв'язку з чим її відносини із такими групами мають фрагментарний та ситуативно-діловий характер. Зокрема, діти молодшого шкільного віку «...безболісно розривають зв'язки з одним колективом і надзвичайно швидко входять в інший» [4, с. 271]. Таку поведінку педагог пояснює тим, що у дитини ще не сформована соціальна потреба приналежності до певної соціальної групи, так як і не сформована духовна потреба у наявності товариша. Однак така тенденція, як підкреслює В. Сухомлинський, не транслюється на педагогів та батьків.

Особливий період у розвитку дитини, який зазначає В. Сухомлинський, – підлітковий. Специфічність даного етапу, внаслідок якісних змін психіки така, що педагог характеризує його як «друге народження людини». Таким чином, він наголошує, що «підліток бачить те, що не бачить дитина; він же бачить те, що *уже* не бачить, не помічає дорослий тому, що багато чого стає для нього більш звичним» [9, с. 305].

Таким чином, перед підлітком постає органічна потреба в самоствердженні, що, як говорить В. Сухомлинський, викликає потужний духовний порив, який відображається в потребі та бажанні активно діяти та соціально самостверджуватися. З цього приводу В. Сухомлинський пише: «Намагання самоствердитися, бажання стати особистістю, досягти суспільного визнання викликає у підлітка внутрішній порив духовних сил. Він відчуває потребу діяти» [9, с. 350].

Отже, як підбиває підсумок педагог, спільною особливістю підліткового віку є наявність суперечності між бажаннями, намаганнями самоствердитися і невмінням та недостатністю можливостей це здійснити. Однак, вони можуть бути послаблені вмілою

виховною роботою виховних інституцій та сім'ї.

Потребує особливої уваги з боку педагогів і період ранньої юності. Такий період В. Сухомлинський описує наступним чином: «...пора глибокого осмисленого ставлення до оточуючого і власного життя та діяльності, відчуття розквіту фізичних і духовних сил, усвідомлення перспективи повного смислу життя, переживання благородних почуттів кохання та вірності» [4, с. 253]. В. Сухомлинський підкреслює, «вони відчують потребу в самостійному висловленні своїх моральнісних переконань – прагнуть вести себе так, щоб на основі їхньої поведінки оточуючі люди могли б судити стосовно їхньої позиції в тому чи іншому питанні» [4, с. 386]. Відчуття «дорослості» призводить до того, що в даний період у дитини посилюється намагання активно проявляти свої погляди та переконання. З даного приводу педагог відмічає, що «Юність – пора моральнісного самоствердження; людина хоче бачити свої ідеї в дії» [7, с. 48]. Відповідно, на переконання В. Сухомлинського, чим більш суспільно-ціннісними мотивами обумовлені особистісні дії та вчинки, тим більша ступінь моральнісного самоствердження, яка позначається на всіх сферах буття дитини.

Однак, зміни в розумінні самоцінності й унікальності дитинства, налагодження системних зв'язків школи з різними інституціями вимагають якісних змін усталених міжособистісних відносин суб'єктів цілісного виховного середовища. Таку якісну зміну здійснив В. Сухомлинський, заснувавши розбудову цілісного виховного середовища на *принципі духовності*, який повноправно можна вважати наскрізним, оскільки його сутність присутня і в інших принципах. Його зміст розкривався, насамперед, на позитивному колективному ставленні до дитини, до людини, а отже, позначався на характері соціальних зв'язків.

Як відмітив В. Сухомлинський: «правильне включення в життя суспільства, правильна соціалізація можливі тоді, коли людина свідомо прагне до гармонії власного «Я» із інтересами інших людей, намагається поступитися власними бажаннями в інтересах спільного блага» [5, с. 476].

Саме в цьому контексті педагог зазначає, що облагороджені вищими почуттями потреби дитини, сприяють формуванню співпереживання, неодмінною складовою якого, на його думку, стає те, що «дитина не може жити без спілкування з іншою людиною, совість її потребує віддати всі сили іншій людині» [5, с. 568]. Саме в таких соціальних зв'язках, в такій соціальній

взаємодії набувається той моральний досвід, який, на переконання В. Сухомлинського, є джерелом таких моральних достоїнств як безкорислива доброта, щира уважність та чуйність.

Відповідно, віссю координат, навколо якої В. Сухомлинський розбудовував цілісне виховне середовище, була «школа – сім'я», що означає наявність між ними партнерської взаємодії. Отже, наступним принципом розбудови цілісного виховного середовища дитини у спадщині В. Сухомлинського є партнерство школи і сім'ї «сім'я в суспільстві створюється як первинний осередок багатогранних людських відносин – господарських, моральних, духовно-психологічних, естетичних» [1, с. 157]. Дане посилення дає підстави для висновку щодо глибокого розуміння педагогом багатофункціональної сутності сім'ї як традиційної соціальної спільності. Тобто, мова йде про обов'язкову участь сім'ї вихованця у виховному процесі.

Відповідно до поглядів В. Сухомлинського «сам уклад життя в сім'ї, звички та настрої, які підтримуються батьками, – і є тим фактором, який впливає на формування особистості» [2, с. 85]. Отже, як ми можемо зрозуміти з даного посилення, мікроклімат родини, переконання батьків, їх моральна свідомість та звички, що відображені в поведінці, виступають підґрунтям, на основі якого відбувається фізіологічний та психічний розвиток дитини. Педагог наголошує, що реакція матері на новонародженого, яка виявляється у способі задоволення нею фізіологічних потреб дитини, стають підґрунтям для формування вищих потреб та соціальних цінностей дитини і, зокрема, морального здоров'я. Це стає можливим, оскільки зв'язок між дитиною (у перші її роки життя) та соціальним середовищем опосередковується матір'ю. Тобто, В. Сухомлинський робить закономірний соціально-педагогічний висновок, що родина виступає для дитини первинним мікросередовищем її соціального становлення.

Однак, попри такі важливі для виховання дитини характеристики сім'ї, в ній існує ряд внутрішніх суперечностей, котрі негативно позначаються на соціальному становленні дитини. З огляду на це, В. Сухомлинський підкреслює, що завдання школи полягає не лише в тому, щоб «...пасивно спостерігати і бачити свою роль лише в тому, щоб правильно пояснити джерело біди. Школа – суспільна, виховна інституція, покликана активно впливати на середовище, створювати сприятливу для виховання атмосферу» [11, с. 221]. Тобто, школа постає тим центром,

який активно впливає на перебіг соціальних процесів, шляхом здійснення чітко визначеної соціально-педагогічної роботи. Одним з напрямів такої роботи виступає робота з сім'єю. Він вважав доцільним вести мову не про виключно шкільне виховання, а про шкільно-сімейне, сформулював наступну тезу практичної вимоги – «...всі шкільні проблеми мусять знаходити продовження в сім'ї, всі складності, котрі виникають у процесі виховання, своїм корінням входять в сім'ю, всебічний розвиток особистості залежить від того, якими людьми відкриваються перед дитиною батько та мати, як пізнаються людські стосунки та суспільне середовище на прикладі батьків» [9, с. 93]. Таке розуміння ситуації активізувало проблему роботи школи із сім'єю, зокрема, вироблення механізму роботи з батьками.

Отже, принципи: цілісності, природовідповідності, духовності, партнерство школи і сім'ї, дали змогу В. Сухомлинському об'єднати різні соціальні інституції у цілісне виховне середовище і, наповнивши зміст їхніх функцій, спрямувати акумульований виховний вплив на реалізацію потреб дитини та на її виховання у соціумі на основі узгоджених вимог до дитини і узгодженої взаємодії всіх суб'єктів виховного процесу у цілісному виховному середовищі. Це забезпечувалося завдяки спеціально створеним соціально-педагогічним умовам.

Варто зауважити, що творчі пошуки, ідеї Василя Сухомлинського були новаторством у часи авторитарної радянської педагогіки. Яскрава самобутня думка видатного педагога спрямована на проектування особистості дитини, на перспективу її розвитку, виважена в особистій практичній учительській та виховній роботі послужила розвитку демократичних та гуманістичних засад у педагогіці. Тому педагогічна спадщина В. Сухомлинського не втратила значущості для сучасної педагогічної науки і практики.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Обґрунтовуючи практичну необхідність принципів у формуванні цілісного виховного середовища дитини, павлівський педагог переконливо показав, що найцінніше у дитини – її індивідуальність, неповторність внутрішнього світу, своєрідність здібностей, потенційних можливостей, бо тільки через розмаїття індивідуальностей пролягає шлях до зростання та об'єднання особистостей – не стадного а справді людського, цивілізованого. Саме ці ідеї складають основу наступності в педагогічній науці і стимулюють її розвиток.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В. О. Батьківська педа-

гогіка. Київ : Рад. школа, 1978. – 263 с.

2. Сухомлинский В. А. Верьте в человека. Москва : Молодая гвардия, 1960. – 112 с.

3. Сухомлинский В. А. Воспитание личности в советской школе. Киев : Радянська школа, 1965. – 213 с.

4. Сухомлинский В. А. Духовный мир школьника // Избр. произвед. : [в 5-ти т.]. Киев : Радянська школа, 1979. Т. 1. С. 221–427.

5. Сухомлинский В. А. Методика воспитания коллектива // Избр. произвед. : [в 5-ти т.]. Киев : Радянська школа, 1979. Т. 11. С. 427–644.

6. Сухомлинский В. А. Павлышская средняя школа // Избр. произвед. : [в 5-й т.]. Киев : Радянська школа, 1979. Т. 4. С. 7–413.

7. Сухомлинский В. А. Проблема воспитания всесторонне развитой личности // Избр. произвед. : [в 5-ти т.]. Киев : Радянська школа, 1979. Т. 1. С. 59–221.

8. Сухомлинский В. А. Разговор с молодым директором школы // Избр. произвед. : [в 5-ти т.]. Киев : Радянська школа, 1980. Т. 4. С. 413–656.

9. Сухомлинский В. А. Рождение гражданина // Избр. произвед. : [в 5-й т.]. Киев : Радянська школа, 1980. Т.3. С. 301–627.

10. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. Киев : Рад. шк., 1988. – 272 с.

11. Сухомлинський В. А. Сто порад учителю. Київ : Рад. шк., 1988. – 310 с.

REFERENCES

1. Sukhomlinsky, V. O. (1978). *Batkovska pedahohika*. [Parental pedagogy]. Kyiv.

2. Sukhomlinsky, V. O. (1960). *Verte v cheloveka*. [Believe in man]. Moscow : Molodaya gvardiya.

3. Sukhomlinsky, V. O. (1965). *Vospitaniye lichnosti v sovetskoj shkole*. [Personal education in a Soviet school]. Kyiv.

4. Sukhomlinsky, V. O. (1979. Vol. 1.). *Dukhovnyy mir shkolnika // Izbr. proizved. (v 5-ty t.)*. [The spiritual world of the schoolboy // Favorites. product. : (in 5th volume)]. Kyiv.

5. Sukhomlinsky, V. O. (1979. Vol. 11.). *Metodika vospitaniya kollektiva // Izbr. proizved. (v 5-ty t.)*. [Methods of collective education // Favorites. product. : (in 5th volume)]. Kyiv.

6. Sukhomlinsky, V. O. (1979. Vol. 4.). *Pavlyshskaya srednyaya shkola // Izbr. proizved. (v 5-y t.)*. [Pavlysh secondary school // Favorites. product. : (in the 5th volume)]. Kyiv.

7. Sukhomlinsky, V. O. (1979. Vol. 1.). *Problema vospitaniya vsestoronne razvitoj lichnosti // Izbr. proizved. (v 5-ty t.)*. [The problem of education of a comprehensively developed personality // Favorites. product. : (in 5th volume)]. Kyiv.

8. Sukhomlinsky, V. O. (1980. Vol. 4.). *Razgovor s molodym direktorom shkoly // Izbr. proizved. (v 5-ty t.)*. [Conversation with a young headmaster // Favorites. product. : (in 5th volume)]. Kyiv : Radianska shkola.

9. Sukhomlinsky, V. O. (1980). *Rozhdeniye grazhdanina*. // Izbr. proizved. (v 5-y t.). [Birth of a citizen // Favorites. product. : (in the 5th volume)]. Kyiv.

10. Sukhomlinsky, V. O. (1988). *Serditse otdayu detyam*. [I give my heart to children]. Kyiv.

11. Sukhomlinsky, V. O. (1988). *Sto porad uchytel'ev*. [One hundred tips for the teacher]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛЕБІДЬ Інна Юхимівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та управління навчальним закладом Кам'янець-Подільського національного

університету імені Івана Огієнка.

Наукові інтереси: використання активних методів навчання у викладанні педагогічних дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LEBID Inna Yukhimivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor of Department of Pedagogy and Management of Kamianets-Podiskyi National Ivan Ohiienko University.

Circle of scientific interests: the active teaching methods use in the teaching of pedagogical disciplines.

Стаття надійшла до редакції 23.08.2019 р.

UDC 378.37.025.87:81

PANOV Serhii Feofanovich –

Doctor of Technical Sciences, Associate Professor,

Department of Foreign Philology

V. I. Vernadsky Taurida National University

<https://orcid.org/0000-0003-4200-7270>

e-mail: panovsf@ukr.net

INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND ORGANIZATION OF TRAINING OF TECHNICAL TRANSLATORS BASED ON INTERCULTURAL COMMUNICATION

Analysis of recent research and publications. Modern society has long entered the era of informatization – the period of its innovative development. The concept of the «information society» is based on attempts to analyze and generalize the socioeconomic transformations generated by the automation of all information processes and the socio-economic transformations caused by the increasing importance of information activities. The analysis is based on the requirements dictated by technology. At the same time, technology becomes a determining factor in social change, changing the morals, social structure, values and global worldviews of society.

The growth of requirements for practical activities, the use of digitalization, associated with the need for quick processing of information flows, necessitates the introduction of the latest information technologies to increase the effectiveness, intensity and creativity of professional activities of specialists, reducing the complexity of the processes of using their information resource using technical translation.

To a large extent, this applies to technical translators, whose professional activity is especially subject to modernization, since it takes place in the context of changes and trends in the post-industrial society, and determines the activation of the sphere of technical translation.

The problem of forming the professional competence of translators by ICT means is caused by a number of factors, among which we

define the following: general, related to total informatization in Ukraine, which requires specialists of any profile to possess modern ICT for effective use in professional activity; special, due to the need to master the most up-to-date scientific and educational information in order to achieve a higher level of professionalism. Knowledge of software products, algorithms for translation activities by means of ICT will transform the existing professional paradigm into a qualitatively new state, promote self-expression and self-improvement of the specialist.

Researchers in the field of technical translation were scientists L. Barkhudarov, V. Komissarov, L. Latyshev and others [1; 2; 3]. The works on the creation of translation tools of scientific and technical texts are devoted to the works of I. Alekseeva, B. Komissarov, and others. [4; 5]. Common problems of translator training were considered in the works by Ukrainian and foreign scholars T. Kiyak, I. Korunets, J. Albrecht, H. G. Hönig, P. A. Schmitt [6; 7; 8; 9; 10].

The purpose of the article. As the sign of the formation of the educational process for technical translators in Ukrainian institutions is insufficient, the direction of the vector of vocational training for their comprehensive development in the technical, linguistic and translation environment is the subject of consideration and formation of the competence of specialists.

The main material of the study.